

HUMANITIES INSTITUTE
Serhat Tertemiz, MA

EFKÂR TEPESİ (1960)

FAKİR BAYKURT (1929-1999)

İçindekiler

Efkâr Tepesi
Yeşil Kurbağalar
İki Okul
Cankurtaran
Bir Eski Kaval
Ne Kadar İlerledik?
Yangeldimcilik
Aşırı Çoğalma
Yollar Kapalı
Bulanık Seller
Yapağlı'daki Arkadaşlar
Üzümlü'nün Köprüsü
Cevizli'deki Kilise
Yerinde Saymak
Kaplıcanın Camları
Kör Bıçak
İçecek Su
Bir Peynir Hikâyesi
Kızları Okutacağız
Sepet Havası
Deşilecek İki Yara
Haritamızda Bir Noktacık: Çağlayan Köyü
Naci'nin Güzel İşi
Akıp Giden Zamanlar
Konyalı Kız
Akkaranfil
Yolumuzun Yokuşu
Cılavuz'u Kuşatanlar
Koca Tonguç
Ördekhane

Hakkında

"Fakir Baykurt, *Efkâr Tepesi*'nde 1959-1960 arasında çeşitli yayın organlarında çıkan yazılarını toplamış. Bu yazılar gerçeklerden yola çıkan bir anlatı aslında. Partizanlık, din sömürüsü, köyün yoksulluğu, köylünün cahilliği, okur-yazarlık, kız çocuklarının okula gönderilmemesi gibi konular çarpıcı bir biçimde ele alınıyor" (Baykurt 2018, Arka kapak).

EFKÂR TEPESİ

Kişiler

Anlatıcı (Açık/Mantıklı) Anlatının dış-öyküsel anlatıcısı yazarın sözcülüğünü yapmaktadır. Olayları tamamen dışarıdan aktarır ve üçüncü tekil şahıs anlatıcı konumunda olduğu da söylenebilir. Efkâr Tepesi'nin ve çevresinin ormansızlaştırılmasından rahatsız olan anlatıcı bazı olaylar ve olgulardan yola çıkarak topluma yönelik eleştiriler getirir.

Eleştirel "Hâlâ çekenler de cabası! Efkâr Tepesi'nden bakınca; yurdun öteki noktalarında, Urfa'da, Maraş'ta, Mardin'de; Tavas'ta, Aydın'da, Manisa'da, Konya'da; Van'da, Karaman'da, Ardahan'da... Hatta Ankara'da... kulun kula kul olduğunu, kulun kula el pençe divan durduğunu görüyorsunuz" (Baykurt 2018, 3).

Sitemkâr "Eğitmen Süleyman, on beş yıl çalışmış, sonra sepetlemişler. Yerine ne eğitmen, ne öğretmen! Yurdumuzda, körelen, bacası tütmez olan okulların sayısı belirsiz. Kara cahilliğin güneş girmeyen ormanı halinde uzayıp giden on yedi bin köy var..." (Baykurt 2018, 3).

Sorgulayan "Bu kadar ağaca, bu kadar yeşillığe can veren doğa, Elmalı'nın, Çayağzı'nın, Eskikale'nin, Arpalı'nın tarlalarını niçin böyle verimsiz kılıyor da, Toprak Ofis, köylüye buğday desteği yapıyor? Niçin bolca bostan olmuyor? Niçin bolca domates biber bitmiyor?" (Baykurt 2018, 3).

Açık "Bu insanları okutacaksın! Okutup uyaracaksın. Yeni yeni okullar açacaksın. Yıkılanları yeniden yapacaksın. Kızın saçını tarayıp, oğlanın burnunu silip eğiteceksin. Çarkları çekip köy köy devam işiyle uğraşacaksın; Valine, kaymakamına, bu inancı vereceksin. Topraksıza toprak, kitapsıza kitap! Kağıdı ucuzlatacaksın" (Baykurt 2018, 4).

Anlatıda yer alan diğer anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Berber Saffet Usta, Kör Kerim, Eğitmen Süleyman, Temo vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Efkâr Tepesi'ndeki Orman Talanı Efkâr Tepesi'nin bulunduğu yeşil ormanlara bakan Berber Saffet Usta, böylesi yeşilliğin ancak İsviçre'de olduğunu söyler. Eski dönemlerde Anadolu coğrafyasının büyük bir çoğunluğunun sık ormanlarla dolu olduğu bilinmektedir. Fakat birçok medeniyetin kurulmuş olduğu coğrafya her geçen gün çoraklaşmıştır. Fakat özellikle yakın geçmişteki orman talanlarına şahit olmuş olan kişilerden Anklıya köyünden 118 Mehmet'in babası Kör Kerim, Trabzon'daki Baş Müdürlüğü'ne girmesiyle birlikte Sivas'a kadar uzanan ormanlık alanlar talan edilmiştir.

Talanın Kökenleri ve Sebepleri Sümerler zamanında bile yemyeşil ormanlık alanlarla dolu olduğu bilinen coğrafya çok kısa süre içinde talan edilmiştir. Artvin'den Sivas'a kadar uzanan bölgede neredeyse hiç orman kalmamıştır. Orman Dairesi her ne kadar ormanları koruma yönünde yasalar çıkarıp projeler üretse de orman sayısı her gün azalır. Anlatıcı bunun en büyük sebebi olarak mevcut ekonomi-politik sistemle sermayedarları, işverenleri, toprak ağalarını görür. Eğitmen Süleyman Sivas'ta doğa ve insanlık yararına bir şeyler yapmaya çalışsa da on beş yıl sonra işine son verilmiştir. Bu kadar ağaç talan edilirken insanların neden hâlâ evlerinin içinde üşüdükleri sorgulanır. Anlatıcı, daha çok kütüphane ve okul yapılmadan, kitap basılıp okunmadan ve mevcut düzen değişmeden her şeyin aynı şekilde devam edeceğini düşünür.

Temalar

Açgözlülük *Efkâr Tepesi* adlı kısa öyküde tepenin bulunduğu ormanlık bölgelerin talan edilerek nasıl çölleştirildiği üzerinden bir düzen ve toplum eleştirisi yapılır. Sümerliler döneminde bile yemyeşil ormanlarla dolu olan coğrafya, anamalcı sistemin neredeyse bütün dünyaya hâkim olmasıyla birlikte çölleştirilmiştir. Daha fazla ekilebilir alan ortaya çıkarmak ve arazi satmak için ormanlar yok edilmiştir. Bunca harcamaya ve orman talanına rağmen yoksul sınıf fakirleşmeye devam etmektedir.

YEŞİL KURBAĞALAR

Kişiler

Anne Anlatının başkarakteri ve anlatıcısının annesidir.

Oğul Ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcıdır. Anlatının merkezindedir.

Bayburt köylüsü Trende türkü söyleyen yaşlı adam.

Detaylı Olay Örgüsü

Anlatıcının Yola Hazırlanması Kolukisa köyünden olan anlatıcı Kars'ta çalışmak için devlet tarafından verilen yol harcırahıyla yola çıkacaktır. Onu uğurlayacak olan annesi talihsizliklerinden, fakirliklerinden ve güçsüzlüklerinden yakınıp ağıtlar yakmaya başlar. Kolukisa köyünde yaşayan köylüler mevsimlik işçi olarak çevre illere gitmektedirler. Anlatıcı tren yolculuğu için hazırlık yaparken yolculuğun nasıl geçeceğini düşünür.

Anlatıcının Yola Çıkması Tren görevlisi yolcuların bagajlarının ağırlıklarını ölçer. 30 kg'ın üzerinde ağırlığı olan bagajlar geri gönderilmek zorunda kalır. Bunun haricinde ticari amaçlarla götürüldüğü düşünülen çeşitli bakliyatların ve tahılların trene alınması yasaklanmıştır. Anlatıcının gittiği yer gibi yakın bir yere gidebilmek için köylüler bakanlığa başvuru yaparlar. Bakanlık başvuranlara harcırahtan vazgeçme şartıyla istedikleri yerleri vermeyi kabul eder. Trendeki yarıcılar savaşa toplu olarak götürülen askerlere benzemektedirler. Yolculuk sırasında acı türküler okunur. Bayburt köylüsü "yeşil kurbağalar öter göllerde" adlı türküyü okur. Topraksız köylünün durumu içler acısıdır.

Temalar

Yoksulluk *Yeşil Kurbağalar* adlı kısa öyküde, Anadolu kırsalında dünyaya gelen ve orada yaşayan topraksız köylünün içinde bulunduğu ekonomik ve toplumsal durumun eseniksizliğine ayna tutulur. Kolukisa köyünden olan topraksız bir köylü olarak anlatıcı, Kars'a mevsimlik işçi olarak çalışmaya gider. Kendisi gibi çevre illere mevsimlik işçi olarak çalışmaya giden köylülerin yaşadıkları olaylar, içlerine düşmüş oldukları durumlar gerçekçi uygulamaların ışığında okura sunulur.

İKİ OKUL

Kişiler

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Çukurköylülerin Okul Yaptırmaya Karar Vermeleri Anlatının başında ülkü sahibi öğretmenlerin sayısının her geçen gün azaldığından yakınılır. Çukurköy adındaki bir yerde yerel halk kendi okulunu yaptırmaya karar verir. Zira devlet okul yaptırmakta oldukça zorlanır ve okullarında öğretmen bulmak da oldukça zordur. Büyük ilçelerde ve illerde öğretmenlik yapanlarla köyde eğitimci olarak çalışan kişiler arasında gelir ve itibar bakımından derin farklar vardır. Gazi Eğitim Enstitüsü'nde yapılan ilkokuldan ortaokula öğretmen atama sınavına çevre köylerden yüzlerce eğitimci katılmış ve hanlarda konaklamışlardır. Bu sınavlarda yalnızca 6-7 eğitimcinin başarılı gösterilmesine izin verilmiştir.

Bakanlığın Buna Karşı Çıkması Millî Eğitimin gelmiş olduğu iç karartıcı durum ve öğretmenler arasında, ilçeler arasında yapılan ayrımcılık Çukurköylüleri böyle bir karar almaya yöneltmiştir. Anlatıcı kurulan okula kitaplık yaptırmaya gönüllü olur. Fakat Bakanlık almış olduğu duyum üzerine soruşturma başlatır. Halkın kendi kendine karar alıp birlikte okul yaptırmaya karşı çıkılır.

Temalar

Adaletsizlik *İki Okul* adlı öyküde Baykurt, Millî Eğitim sisteminde yaşanan başat sorunlardan birine değinir. Ülke ekonomisinin memleketin her yerine tam teşekküllü okul yaptırmaya ve öğretmen göndermeye gücü yoktur. Bundan dolayı Çukurköylüler kendi imkanlarını kullanarak bir okul yaptırmaya karar verir. Fakat devlet, okul yaptırmaya ve öğretmen tayin etmeye gücü olmamasına rağmen halkın kendi kendine bir girişimde bulunmasına da engel olur.

CANKURTARAN

Kişiler

Kâzım Anlatının başkarakteri ve anlatıcısı öğretmendir.

Hasibe Kâzım'ın gebe olan eşidir.

Doktor Bey Hastanede çalışır ve daha önce Hasibe'nin doğum yapmasını sağlamıştır.

Detaylı Olay Örgüsü

Hasibe'nin Doğum Sancılarının Artması Topardık köyünde öğretmen olan Kâzım'ın eşi Hasibe üçüncü çocuğunu dünyaya getirmek üzeredir. Daha önce büyük zorluklarla da olsa iki kere doğum yapmış olan Hasibe doktora yetiştirilmiştir. Fakat karlı bir havadan dolayı ulaşım oldukça zorlaşmıştır. Hasibe'nin sancılarının artması üzerine feryatların derecesi artar. Bunun üzerine köylülerden biri cankurtaran adını verdiği bir sepetle Hasibe'yi götürür.

Hasibe'nin Hayatını Kaybetmesi Bu yolculuk sırasında Kâzım Daudet'nin bir hikâyesinde hastaların ayağına giden Mösyö Rivals'i hatırlar. Köy enstitülerinin kapatılmasıyla birlikte köyde az sayıdaki öğretmen ve sağlıkçının sayısı daha da azalmıştır. Anlatıcı Hasibe'nin hastaneye yetiştirilmediğine ve yolculuk sırasında hayatını kaybettiğine değinir. Hasibe'nin çocukları gibi diğer çocukların da öksüz kalmamaları için devletin köylerde çalışacak sağlıkçılar ve öğretmenler yetiştirmesi gerektiğini söyler.

Temalar

Yoksulluk *Cankurtaran* adlı öyküde Baykurt, Anadolu köylerinde oldukça elverişsiz ve birçok eksiklikle dolu ortamlarda yapmak zorunda kalınan doğumlara değinir. Üçüncü çocuğunu doğurmaya hazırlanan Hasibe, eşi Kâzım tarafından hastaneye götürülmek istenir. Fakat karlı havanın yolu kapatması ve ulaşım aracı yoksunluğundan dolayı Hasibe, cankurtaran adı verilen, kızağa benzer, bir araçla hastaneye götürülmek istenir. Fakat Hasibe yolculuk sırasında hayatını kaybeder.

BİR ESKİ KAVAL

Kişiler

Bursalı Öğretmendir

Aydınlı Öğretmendir.

Burdurlu Öğretmendir.

Taştan Usta Ev sahibidir.

Müdür Okul müdürüdür.

Detaylı Olay Örgüsü

Öğretmenlerin Atanmaları Bursalı, Aydınlı ve Burdurlu olan üç öğretmen Gazi Eğitim Enstitüsü'nü tamamladıktan sonra sınavlarda başarılı olarak Ankara'da öğretmen olmaya hak kazanmışlardır. Üç öğretmen Taştan Usta'nın evini kiralamış ve orada yaşamaya başlamıştır. Oldukça bakımsız durumda olan ev Taştan Usta'nın yardımı ve öğretmenlerin girişimiyle onarılır. Göreve yeni başlayacak olan öğretmenler için müdür tarafından bir toplantı düzenlenecektir.

Görev Sırasında Yaşanan Zorluklar Yapılan toplantının ardından okuldaki sorunlar birer birer ortaya çıkar. Müdür ve müdür yardımcıları haricinde okulda öğretmenlik yapan yalnızca üç öğretmen vardır. Çoğu ders boş geçmektedir ve öğrencilerin çoğu en temel dersleri hiç almadan mezun edilmektedir. Okullar, öğretmenler ve öğrenciler çoğunlukla perişan durumdadır. Öğretmenlerin maaşları yetersizdir ve öğrenciler de yoksuldur. Okuldaki eksikliklerse oldukça fazladır. Bunun üzerine öğretmenlerden biri insanları koruma kolu kurmak ister. Fakat hayvanları koruma kolu olmasın

rağmen Millî Eğitimin belirlediği alanlar içinde insanları koruma kolu yoktur. Taştan Usta'nın anlattığı Davud'un ve Muhammed'in kavalı çok sevdiğine yönelik hikâyeyi hatırlayan öğretmen, o eski kavalın çalmaya devam ettiğini söyler.

Temalar

Aldanma *Bir Eski Kaval* adlı öyküde Baykurt, devlet kurumlarının iş bilmezliği ve umursamazlığı nedeniyle ortaya çıkan eğitsel sorunlar eleştirilir. Köy okullarında okul ve eğitimci sorunları oldukça derindir. Ders verecek öğretmenlerin sayısı oldukça yetersizdir ve öğrenciler çoğu zaman almaları gereken en temel dersleri eğitim hayatları boyunca hiç görmeden mezun olmaktadır. Öğretmenler her ne kadar eksiklikleri gidermek için bazı girişimlerde bulunsalar da bunlar oldukça yetersizdir.

NE KADAR İLERLEDİK?

Kişiler

İmam Mahalledeki cami imamıdır.

Bakkal Hamdi Dindar bir mahalle bakkalıdır.

Yüksek okul mezunu Dindar bir anlatı kişisidir.

Anlatıcı Üçüncü tekil şahıs anlatıcıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Teknolojik Cihaz Kullanımının Yaygınlaşması Küreselleşmeyle birlikte Türkiye'ye birçok yeni teknolojik alet girmeye ve bunlar toplum tarafından kullanılmaya başlamıştır. Camide hoparlörler aracılığıyla oldukça yüksek seste ezan okunur, radyodan ilahiler, hutbeler ve dini sohbetler dinlenir. Kahire gibi Arap şehirlerinin radyoları yakından takip edilir. Dini içerikli eserlerin yanında Arap harfleriyle kitaplar basılır ve çokça satılır. Radyoyu icat eden Markoni'nin ve matbaayı icat eden Gutenberg'i düşünen anlatıcı, onların gerçek amacının ne olduğunu merak eder. Bu cihazların Türkiye'de tamamen gerçek amaçlarının dışında kullanıldığını düşünür.

Bilim ve Dogma Çatışması Yeni teknolojik aletlere alışılmış ve kullanılmaya başlanmış olmasına rağmen halkın bilincinde ve dünya görüşünde hiçbir değişiklik olmamıştır. Din derslerinin lise ve üniversite müfredatlarına koyulması, kızların kara çarşafarla okula gitmesi Bakkal Hamdi ve yüksek okul mezunu arasında tartışılır. Hoparlör sayesinde cami imamı herkesin kulağını tırmalarcasına ezan okur. Aşırı dindarlar radyo sayesinde sürekli olarak dini içerikli programlar dinlerler. Dinle ilgili basılan kitapların sayısı da oldukça fazladır.

Temalar

Kendini Kandırma *Ne Kadar İlerledik?* adlı kısa öyküde Baykurt, bir toplumun çağdaşlık seviyesinin sahip olduğu ve kullandığı teknolojik cihazlarla ölçülmeyeceğini ironik bir anlatı aracılığıyla okura anlatır. Anlatının geçtiği uzamda yer alan karakterler çeşitli teknolojik cihazlar kullanmaktadırlar. Fakat bu cihazlar çoğunlukla düşünsel ve bilinçsel geri kalmışlığın hizmetinde kullanılır. Düşünce biçimleri ve dünya görüşleri değişmediği sürece kişilerin kullandıkları teknolojik aletlerin herhangi bir gelişmişlik göstergesi olamayacağına vurgu yapılır.

YANGELDİMCİLİK

Kişiler

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısıdır ve başkarakteridir.

Detaylı Olay Örgüsü

Yangeldimciliğin Tanımlanması Anlatıcı, yangeldimcilik adını verdiği durumu anlatmaya başlar. Kendisini ve ülkesinde yaşayan insanları bu kelimeyle tanımlamaktadır. Hasan Ali Yücel Klasikleri'nden yayımlanmış olan Oblomov adlı romanın başkarakteri tam olarak toplumun içinde bulunduğu duruma ayna tutmaktadır. Oblomov varlığı ve yokluğu bir olan bir karakterdir. Sürekli uyur ve uyandığında da yataktan çıkmak istemez. Zamanının çoğunu hiçbir şey yapmadan yatakta geçirir.

Yangeldimcilik ve Toplum Bir okulda öğretmenlik yapan anlatıcı da toplum olarak Oblomov'la aynı durumda olduklarını düşünmektedir. Oblomov'u Türkçeye çevirmiş olan dostuyla sohbet eden anlatıcı kitabın yayımlanma sürecinin yavaşlığını dinler. Kendi çalıştığı okulda öğrencilere yeterince sorumluluk verilmediğini ve bunun köy enstitüleriyle son bulduğunu söyler. Kurulan kollar aracılığıyla çocuklara bir şeyler yaptırılmak istense de her şey çok geç ya da yarım yapılır. Işık adlı dergi çok geç çıkar. Sınav sorularının cevaplarının panoya asılması günlerce gecikir. Birkaç günde alınması gereken hukuksal kararlar ayları bulur. Şehirler yeterince şehirleşmemiş ve köylerin ihtiyaçları çoğunlukla yarım kalmıştır.

Temalar

Kendini Kandırma *Yangeldimcilik* adlı öyküde, toplumun içinde bulunduğu tembellek ve kendini kandırma hali yazarın ironik üslubu ve gerçekçi uygulamalar aracılığıyla okura yansıtılır. Yangeldimcilik olarak adlandırılan kelimenin açıklaması ve Oblomov romanındaki başkarakter aracılığıyla detaylandırılması yapılır. Toplumdaki yangeldimci hal çeşitli olaylara değinilerek eleştirilir.

AŞIRI ÇOĞALMA

Kişiler

Esmе Çocuk düşürürken ölmüştür.

Güllü Çocuk düşürürken ölmüştür.

Gülfidan Çocuk düşürürken ölmüştür.

Yolcu Mezarlıkların olduğu köyden geçen anlatı kişisidir.

Dr. Ceyhun Atif Kansu Turhal köylerinde incelemeler yapmıştır.

Anlatıcı Anlatının her şeyi gören ve her şeyi bilen anlatıcısıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Çocuk Düşürürken Ölen Kadınlar Güredüzü köyünden geçen bir yolcu pembe poçuların bağlı olduğu mezar taşlarını görür. Yolcu mezarların başındaki çobanlara onların kime ait olduklarını sorar. Mezarlar çocuk düşürmüş olan kadınlara aittir. Yolcu ölen üç kadının neden öldüklerini ve onların neyin kurbanı olduklarını düşünür. Okulsuz olan ve devletin hiçbir şekilde varlık gösteremediği yerlerde bilinçsizce gerçekleşen gebelikler sonucunda birçok kadın ve çocuk hayatını kaybetmektedir.

Kadın Ölümünün Sebepleri Devlet, nüfus politikası olarak 1970 yılına kadar altmış milyon vatandaşa ulaşma hedefi koymuş ve ülkenin ancak nüfus artışıyla medeni uygarlıklar seviyesine yükseleceği propagandası yapmıştır. Fakat artık savunma için nüfus gerekli değildir. Türkiye'deki birçok köyde ve şehirde devlet hâlâ varlık gösterememektedir. Ne insanların çalışabileceği iyi yerler yapılmış ne okul inşa edilmiş ne de köylerin temel ihtiyaçları karşılanmıştır. Dolayısıyla bir ülke ancak her vatandaşına refah sağlayabileceği şekilde nüfus planlaması yapmalıdır. Vatandaşlar hamilelik, doğum ve gebelikten korunma konularında bilinçlendirilmelidirler. Aksi halde çocuk düşürmeye çalışan kadınların ölümlerinin sayısı artacaktır.

Temalar

Kendini Kandırma *Aşırı Çoğalma* adlı öyküde Baykurt, devletin mantıkdışı ve gerçekçi olmayan nüfus politikası gerçekçi uygulamalar aracılığıyla dramatik bir anlatıyla eleştirilir. Güredüzü köyündeki

kadınlar istenmeyen gebelikleri sonlandırmak için ilkel yöntemlere başvururlar. Bu yüzden birçok kadın hayatını kaybeder. Devlet politikalarının bu alanda ağır sorumlulukları vardır. Mevcut nüfusa yeterince refah sağlayamayan devlet, geçerli olmayan sebeplerle nüfusun arttırılmasını hedefler.

YOLLAR KAPALI

Kişiler

Cemal Habuz'un oğludur. Cılavuz'un en iyi şoförüdür.

Ali Dayı Postacıdır.

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısıdır.

Anlatıda yer alan diğer anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Coğrafya öğretmeni, fizik öğretmeni vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Ulaşım Sorunu Üzerine Eskiden imparatorlar kendilerini ziyaret eden ulaklara yollarını methederek ülkelerinin gelişmişliğini gösterirmiş. Cılavuz köyündeki coğrafya öğretmeni öğrencilerinden buldukları beldeye çevre illerden ulaşma sürelerini gösteren bir harita yapmalarını ister. Fakat tamamen karla kapanmış yollarda herhangi bir yere ulaşmak neredeyse imkansızdır. Fizik öğretmeni yolda olan kişiler için endişelenmektedir.

Cılavuz Köyündeki Ulaşım Sorunları Trabzon'a mal almak için gitmiş olan köylülerin nasıl geri dönecekleri düşünülür. Bölgenin en meşhur şoförlerinden Habuz'un Cemal, bir yolculuk sırasında kalp krizi geçirmiştir. Ulaşımın oldukça zor olduğu yerde eğitsel, ekonomik, sıhhi ve ticari alanlarda birçok sorun yaşanır. Ağrı'da okuyan öğrenciler tatil için köylerine rahatlıkla gelirken tatilden dönüşte birçok sorun yaşanır. Anlatıcı, ulaşım sorununun en temel sorunlardan biri olduğuna vurgu yapar ve karların eriyip yolların bir an ewel açılmasını diler.

Temalar

Yoksulluk *Yollar Kapalı* adlı öyküde Baykurt, Anadolu'daki birçok köyü temsil eden Cılavuz köyü uzamı aracılığıyla ülkedeki ulaşım sorunlarına değinir. Bir ülkenin gelişmişlik seviyesini gösteren en önemli göstergelerden biri yolların ve ulaşım araçlarının yaygınlığıdır. Cılavuz köyünde yağan kar nedeniyle yolların kapanması sonucunda hayat durur. Çocuklar okula gidemez, insanlar ticaret yapamaz ve hastalar hastaneye ulaştırılmaz.

BULANIK SELLER

Kişiler

İbrahim Ağa Kireçlili çiftçidir. Doğa tahribatı nedeniyle tarlasını ekemez.

Kara Cemender Güredüzülü çiftçidir. Doğa tahribatı nedeniyle tarlasını ekemez.

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Köydeki Coğrafi Koşulların Zorluğu İnanışa göre tanrı dünyayı yaratırken bütün toprakları bir kalburdan geçirerek taşlarını ayıklamıştır. Bu taşların eşit bir şekilde dağıtılması gerektiği düşünülse de anlatıcıya göre bu taşların hepsi Kuzeydoğu Karadeniz'e dökülmüştür. Her ne kadar devletin ilgili kurumlarının köylüyü destekleyip toprağı islah edeceği düşünülse de Demokrat Parti istenen şeylerin hiçbirini karşılayamamıştır. Toprak Ürünleri Ofisi köylünün ürünlerini almış ve satmış olsa da köylüye gereken desteği vermemiştir.

Sel Baskınları ve Etkileri Kireçli'deki İbrahim Ağa ve Güredüzü'deki Kara Cemender doğanın tahrip edilmesi sonucu meydana gelen seller yüzünden arazilerini ekememişlerdir. Onlar gibi birçok köylü de aynı durumu yaşamaktadır. Ankara Üniversitesi yaşanan soruna çözüm bulmaya çalışsa da doğa sorununun icabına çoktan bakmıştır. Devletin sorunları çözmek konusundaki isteksizliği ve samimiyetsizliği ders kitaplarındaki şiirler ve okuma parçaları aracılığıyla eleştirilir. Halk sürekli tembellik ve biat etmektedir.

Temalar

Samimiyetsizlik *Bulanık Seller* adlı öyküde Baykurt, Kuzeydoğu Karadeniz bölgesinde yaşanan doğa tahribatı nedeniyle bölgede yaşayan yerlilerin maruz kaldıkları olumsuz durumlar gerçekçi uygulamaların ışığında okurun gözleri önüne serilir. Toplumcu-gerçekçi yazınsal akımın ilkeleri ve anlayışı çerçevesinde kaleme alınmış olan metinde, bölgede devlet tarafından yapılan doğa tahribatının yerel halkı ne kadar zor duruma düşürdüğü anlatılır. Hükümet halka gelişim adına türlü sözler verip bunun karşılığında onların elindeki her şeyi alsa da hiçbir vaat hayata geçirilmez.

YAPAĞLI'DAKİ ARKADAŞLAR

Kişiler

İlk öğretim müfettişi Anlatıcının arkadaşıdır. Anlatının başkarakterlerindedir.

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve el-öyküsel anlatıcısıdır.

Eğitmen Hamdi Yapağlı köyünde çalışan eğitmendir.

Öğretmen Selim Yapağlı köyünde çalışan eğitmendir.

Detaylı Olay Örgüsü

Yapağlı Köyündeki Eğitimcilerin Yaşadıkları Zorluklar Yapağlı köyünü teftişe gelmiş olan ilköğretim müfettişiyle anlatıcı, Eğitimci Hamdi'yle Öğretmen Selim'in bakışları altında köyden ayrılırlar. Bir buçuk gün boyunca köyde kaldıktan sonra oradan ayrılmışlardır. Köyde buldukları süre boyunca eğitimciler şehirden gelişmelerden, siyasetten, işçi hareketlerinden ve eğitsel konulardan bahseden ikili eğitimcilerle bu konular üzerine tartışır. Birçok zorlukla mücadele eden eğitimciler görevlere dertlerini anlatamadıklarını gibi işlerini de yapamamaktadırlar.

Yaşanan Zorlukların Umursanmaması Şehirdeki pedagoglar ülkedeki okullarda eğitimin nasıl yapılması gerektiğine yönelik spesifik tartışmalar yaparlarken köy okullarında okuyan öğrencilerin ve oralarda çalışan öğretmenlerin suya, yola ve oldukça şeylere ihtiyaç duymaktadırlar. Veterinerlere özenen müfettişlerden biri aldığı motosikletle köy köy gezip baskın teftişler yapmaktadır. Öğretmenlere Aristo'dan Frobel'den bahseder. Fakat öğretmenlere ve öğrencilere daha çok temel ihtiyaçlar gereklidir.

Temalar

Kendini Kandırma *Yapağlı'daki Arkadaşlar* adlı öyküde Baykurt, Yapağlı köyündeki okullarda eğitimcilik yapan kurgusal kişiler aracılığıyla ülkenin eğitsel alandaki eksiklikleri ve bu eksikliklerin nasıl görmezden gelindiğini gerçekçi bir üslupla ortaya koyar. Yapağlı köyünde görev yapan eğitimciler en temel ihtiyaçlarını bile karşılamakta ciddi sorunlar yaşarken büyük şehirlerde çalışan pedagoglar ve eğitimciler ülkenin gerçeklerine çok uzak olan entelektüel tartışmalar yapmaktadırlar.

ÜZÜMLÜ'NÜN KÖPRÜSÜ

Kişiler

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısıdır.

Müdür Anlatıcının arkadaşıdır. Milli Eğitim'de görev yapan bir yöneticidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Köprünün Çökmesi Üzümlü Köprüsü'nden geçmelerinin hemen ardından köprünün yıkılmasıyla birlikte anlatıcı ve arkadaşı, derenin akıntısına kapılan köprü yıkıntılarını izler. Onlara rehberlik eden kişi müdüre köprünün nasıl yıkıldığını gördüğünü ve bu konuda hiçbir şey yapılmadığını söyler. Fakat müdür devletin birçok iyi iş yaptığını ve birkaç hatadan dolayı onun suçlanamayacağını söyler. Adam dudak bükerek ve söylenerek yola devam eder.

Köprünün İkinci Defa Yıkılması Daha sonra yerliler tarafından bulunan bir usta aracılığıyla köprü onarılır. Devlet tarafından yapılan teftişler sonucunda köprünün kullanılmasına onay verilir. Fakat bir kadın köprüden keçilerini geçirirken köprü çökmüş ve keçiler ölmüştür. Köprünün sağlamlığına güvenmeyen kadın keçileri önden göndererek kendini korumuştur. Devletin ve ustanın sorumsuzluğu, sorunların yalnızca üzerinin örtülmeye çalışılması eleştirilir. Ayastefanos anlaşması nedeniyle uzun süre yenilenmemiş olan eski medeniyetlerden kalma köprüler taklit edilerek yerliler tarafından yeni bir köprü yapılır. Devlet tarafından yapılan yapılar halka güven vermez.

Temalar

Samimiyetsizlik *Üzümlü'nün Köprüsü* adlı öyküde Baykurt, devlet tarafından yapılmış olan bir köprünün yıkılmasından sonra onun tamir edilmiş gibi gösterilmesi ve yeniden yıkılması anlatılır. Üzümlü'deki köprü devlet tarafından her tamir edildiğinde yıkılır. En sonunda halk bölgede bulunan eski medeniyetler tarafından yapılmış köprüleri taklit ederek kendi köprüsünü yapar. Bu köprü mevcut devletin yaptığı köprüde çok daha sağlamdır.

CEVİZLİ'DEKİ KİLİSE

Kişiler

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve el-öyküsel anlatıcısıdır. Yazarı temsil eder.

Köylü Cevizli köylülerinden biridir.

Detaylı Olay Örgüsü

Köydeki Yapılar Arasındaki Farklılıklar Cevizleriyle meşhur bir belde olsa da; elma, erik, zerdali ve narın söğütlerin yetiştiği Cevizli köyüne gelen anlatıcı, bölgedeki yapıları gözlemler. Eski medeniyetlerden kalma yapıların çoğu yıkılmış olsa da bazı yapılara yerliler dokunmamışlardır. Bir köylüyle birlikte eski kiliselerden birine giren anlatıcı onun içindeki sanat eserlerine ve yapının mükemmelliğine hayran kalır.

Eski ve Yeni Medeniyetler Arasındaki Farklılıklar Eski medeniyetler tarafından inşa edilmiş olan yapılarla çağdaş yapıları kıyaslayan anlatıcı insanlık medeniyetinin ilerleyip ilerlemediğini sorgular. İnce hesaplarla, bütün taşlarla ve sanatsal çizimlerle yapılmış olan yapıların yerini özensiz ve tek tip yapılar almıştır. 1930 yılında inşa edilmiş Cevizli Okulu'nun durumu oldukça kötüdür. Fakat yüzlerce yıl önce inşa edilmiş bir kilise bütün görkemiyle birlikte sapsağlam ayakta durmaktadır.

Temalar

Bilim-Teknoloji *Cevizli'deki Kilise* adlı öykü aracılığıyla yazar, insanlık medeniyetinin her alanda ileriye mi yoksa geriye mi doğru gittiğini sorgular. Son dönemlerde Cevizli'de yapılmış olan bütün yapılar oldukça özensizce ve dikkatsizce yapılmıştır. Fakat eski medeniyetlerden kalan bir kilise aradan yüzyıllar geçmiş olmasına rağmen hiçbir deformasyona uğramadan olduğu gibi ayakta durmaktadır.

YERİNDE SAYMAK

Kişiler

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısıdır. Yazarı temsil eder.

Ciner Hasan Bölgede yaşayan köylülerden biridir.

Detaylı Olay Örgüsü

Köylünün Cehaleti Öğretmen olarak atandığı bölgedeki Yaşarköy, Cevizli ve Kayadibi gibi köyleri gezip çiftçilerle görüşmüş olan anlatıcı, yüzyıllar boyunca üretim araçlarında ve üretim yöntemlerinde hiçbir değişiklik olmadığını fark etmiştir. Köylüler en ilkel yöntemlerle ve en ilkel araçlarla toprağı ekmektedir. Ciner Hasan'la görüşen anlatıcı köylülerin imeceyle toprak ektiğini, nadas yapmadığını ve tarımsal üretimle ilgili yeni bilgileri edinmediklerini öğrenir. Anlatıcı ona, Tarım Bakanlığı'nın her mahsulün üretim şeklini anlatan kitaplar çıkardığını söylese de Ciner Hasan okuma-yazma bilmemektedir. Tarımsal üretim alanında geri kalındığı gibi halk dogmalara ve ataerkil geleneklere de oldukça bağlıdır. Kız kaçırmak bölgede oldukça yaygındır.

Devletin Umursamazlığı Bölgede çalışan devlet memurlarıysa halkın sorunlarına hiç aldırış etmemektedir. Devlet daireleri yalnızca pencereden içeriye bakılan birer türbe haline gelmiştir. Okullarda görev yapan öğretmenlerse eğitsel alanda hâlâ en eski öğretim yöntemlerini kullanmaktadırlar. Kitaplıklar neredeyse tamamen boştur. Öğrencilerse ödev verilse de onlara yardım edebilecek veliler ve kitaplıklar yoktur. Kitaplık Kolu Başkanlığı yaptığı dönemde öğrencilere istedikleri kitapları almalarına izin vermiş olan anlatıcı, çocukların yalnızca kahramanlık hikayeleri anlatan kitapları okuduklarını ve onların büyüklere özendiklerini görür. Arkadaşlarıyla kumar oynayan bir devlet memuru olan İhsan Güven Gudu Gudu adını verdiği bir kağıt oyunu bulmuştur. Halka faydalı olacak şeyler üretmesi beklenen kesim hiçbir işe yaramayan şeylerle uğraşarak vakit kaybetmektedir.

Temalar

Umursamazlık *Yerinde Saymak* adlı öyküde Baykurt, uygulamabilimsel ve bilimsel alanda büyük gelişmeler yaşanmış olmasına rağmen toplumun din-tarım normlarına ve ataerkil geleneklere bağlı bir şekilde yaşayarak nasıl geri kalmış olduklarına değinilir. Halk tabakasının, burjuvaların ve devlet memurlarının ülkeyi kalkındırmak ve yaşam koşullarını iyileştirmek konusunda samimi hiçbir girişimi yoktur. Bundan dolayı halk genel olarak sefalet içinde bocalar.

KAPLICANIN CAMLARI

Kişiler

Aslan Emmi Mikeletli bir köylüdür.

Anlatıcı Ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcıdır. Yazarın sözcülüğünü yapar.

Mustafa Çavuş Bölgede yaşayan karakterlerden biridir.

Detaylı Olay Örgüsü

Kaplıcada Şifa Bulma Mikeletli Aslan Emmi anlatıcıya, yaklaşık olarak on beş yıl önce Kars Kağızman'dan ve Karçkal Dağları'ndan birçok insanın bölgeye akın ettiğini anlatır. Meçahal ve Mikelet köylerindeki kaplıcalarda insanlar şifa bulmaktadırlar. On beş yıl önce Karçkal Dağı'ndan sırtındaki bir sepetle Mikelet'e inmiş olan adamın sepetin içinde annesini taşıdığını görmüştür. Aslan Emmi onlara yemek ve kalacak yer sağladıktan sonra onları uğurlar. Kaplıcalara gitmeyi başaran adamı geri dönerken gören Aslan Emmi, sepetin içindeki annenin ayaklandığını ve oğlunun arkasından yürüdüğünü görür.

Kaplıcanın Tesisleşememesi Böylesi kaplıcaların yalnızca İstanbul gibi büyük şehirlerde olduğu düşünülür. Anadolu'daki kaplıcalara ulaşım oldukça zordur. Devlet yalnızca kâr edebileceği kaplıcaları tesisleştirmektedir. Yakın zaman önce devlet tarafından tesisleştirilen kaplıcaya giden anlatıcı kaplıcanın camlarının olmadığını ve içeriye soğuk havanın dolduğunu fark eder. Ne yazık ki devlet gelir elde edemeyeceğini düşündüğü bölgede özenle çalışmamış ve orayı kendi kaderine terk etmiştir. Doğanın nimetlerine zarar verildiği gibi yatırım yapılan alanların korunması da sağlanamaz.

Temalar

Umursamazlık *Kaplıcanın Camları* adlı öyküde Baykurt, insanların şifa bulabildiği bazı yerlere köylülerin erişmekte ne kadar zorlandığını anlatan kısa anlatılardan biridir. Devlet büyük şehirlerdeki kaplıcalara maddi olarak destek verirken Anadolu'nun kırsalında kâr edemeyeceğini düşündüğü yerlerdeki kaplıcalara yeterince yatırım yapmaz.

KÖR BIÇAK

Kişiler

<i>Mehmet</i>	Gorkiyetlidir. Kuzenini bıçakla öldürür.
<i>Fezayî</i>	Gorkiyetlidir. Kuzeni tarafından bıçakla öldürülür.
<i>Delikanlı</i>	Fezayî'nin kardeşidir.
<i>Anlatıcı</i>	Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısıdır. Yazarın sözcülüğünü yapar.

Detaylı Olay Örgüsü

Yaralama Olayı Gorkiyet'te memurların oyun oynadığı ve köylülerin onları izlediği bir kulübe delikanlı koşarak gelir. Delikanlı memurlara kardeşinin bıçakla yaralandığını ve bağırsaklarının deşildiğini söyler. Olayın şokuyla bir süre donakalan memurlar savcının konuşmasıyla kendine gelir. Savcı araçla olay yerine gidilmesini söyler. Amcaoğlu Mehmet kuzeni Fezayî'yi bir davar meselesi yüzünden bıçakla yaralamıştır. Yaralının çoktan öldüğü düşünülse de hastaneye götürülür.

Halkın Geri Kalmışlığı Ardından Mehmet kolluk kuvvetleri tarafından yakalanır. Diğer köylülerin içinde bulunduğu durumu düşünen anlatıcı köylülerle oturup konuşmaya karar verir. Anlatıcı köylülerden bir bardak su ister. Fakat su içilecek durumda değildir. Suyun kirl olduğunu anlamaları için onu içmez ve masanın üzerinde bırakır. Gorkiyet köyünde yol, su, elektrik ve okul yoktur. Yerel halk da bunlara kavuşmak için hiçbir çaba sarf etmemiştir. Anlatıcı köylülere çocukların eline bıçak vermektense bir araya gelip bir okul yapmalarını önerir. Onların gelişim için hiçbir çaba sarf etmemelerini anlatıcı yadırgar.

Temalar

Ataerkillik *Kör Bıçak* adlı öyküde Baykurt, Gorkiyet köyünde yaşayan yerli halkın geri kalmışlık durumunu gerçekçi bir üslupla okura yansıtır. Toprak ve hayvan konusunda yaşanan anlaşmazlıklar yüzünden komşular birbirlerine düşman kesilirler. Küçük yaşlardan itibaren çocuklar şiddete alıştırlırlar. Yaşanan beldenin gelişmesi ve refahın seviyesinin yükseltilmesi yerli halk neredeyse hiçbir çaba sarf etmez.

İÇECEK SU

Kişiler

<i>Aslan Emmi</i>	85 yaşındadır. Mikelet köyündendir. Köyün ileri gelenlerindedir.
<i>Anlatıcı</i>	Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısıdır. Yazarın sözcülüğünü yapar.

Detaylı Olay Örgüsü

Halkın Bulanık Dereden Su İçmesi Mikelet köyünde bulunan anlatıcı, dere kenarından testilerini suyla dolduran çarşafı kadınları görür. Anlatıcı onların bulanık suyla ne yapacaklarını anlamasa da Aslan Emmi ona suyun içileceğini ve az önce kendisine ikram edilen suyun da bulanık dereden getirildiğini söyler. Anlatıcı, köye doğru yolculuk yaparken bulanık olduğunu gördüğü dereye tükürdüğünü hatırlar. Köylüler dereleriyle ve akarsularıyla övünseler de su içtikleri dere bulanıktır. Devlet kurumları su kenarlarını ve akarsuları kamulaştırırsa da temiz su dağıtımı konusunda ciddi sorunlar yaşanır.

Eski ve Yeni Medeniyetlerin Su Yollarının Karşılaştırılması Su kenarında ve yatağında yapılan bazı çalışmalarda eski medeniyetlerin su yolu olarak kullandığı sistemler keşfedilir. Eski medeniyetlerin su sistemlerinde değerli madenler kullanılmış ve tuğlalar oldukça sağlam yapılmıştır. Suyun en az hava ve yiyecek kadar önemli olduğunu bilen medeniyetler su yollarının yapımına ciddi derecede özen göstermiştir. Anlatıcı son zamanlarda yapılan su yollarının sürekli bozulduğuna, kırıldığına ve çeşitli sorunlar yaşandığına değinir.

Temalar

Görünüş *İçecek Su* adlı öyküde Baykurt, Mikelet köyünde yaşayan yerli halkın bulanık bir dereden testilerle su taşıyıp bu suları içme suyu olarak kullanmalarını irdeler. Sanayi devrimiyle birlikte insanlığın bilim ve teknik alanında oldukça ilerlediği iddia edilse de dünyanın birçok yerinde insanlar oldukça ilkel şartlarda hayatlarını devam ettirmektedirler. Eski medeniyetlerin yaptığı su yollarıyla dönemin ulus devletlerinin yaptığı su yolları karşılaştırılır. Eski medeniyetlerinkiler birer sanat eseri durumundayken yeni yapılanlar oldukça dayanıksız ve kullanışsızdır.

BİR PEYNİR HİKÂYESİ

Kişiler

İsmail Öğretmen okulunda öğrencidir.

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısıdır. Yazarın sözcülüğünü yapar.

Yakup Anlatıcının öğrencilerinden biridir.

Ruşen Ağa Toprak sahibi bir ağadır.

Detaylı Olay Örgüsü

Okullardaki Yozlaşma Öğretmen okulunda okuyan eski öğrencilerinden biri tarafından ziyaret edilen anlatıcı, onun okulda yaşadığı sorunlardan birini dinler. Psikoloji öğretmeninin öğrencilere bazı devlet büyüklerinin Mason olduklarını ve onlara güvenilmeyeceğini söylediğini anlatır. İsmail'in okulda çok daha kötü şeyler yaşadığını fakat bunları dile getirmekten çekindiği bellidir.

Yozlaşmanın Topluma Diğer Alanlara Yansımaları Bunun haricinde Yakup da laiklik ilkesi kabul edilmiş olmasına rağmen teravih namazları için okulun bir imamla anlaştığını ve bütün masrafların öğrenciler tarafından karşılandığını anlatır. Sivas'taki köylerden birinde de Ruşen Ağa kilosunu bir liraya satın aldığı kokuşmuş peynirleri köylülere iki liraya satmaktadır. Köylülerin ürettiği peynirin fiyatıysa dört liradır. Fakat köylüler iki liralık kokuşmuş peyniri yemeye mahkûm edilirler. Aynı zamanda insanların gereksiz şeyler için (silah, mermi vb.) büyük paralar harcarken gerekli şeyler için para harcamaya çekindikleri görülür.

Temalar

Görünüş *Bir Peynir Hikâyesi* adlı öyküde Baykurt, Cumhuriyet rejimine geçilmesiyle birlikte laiklik, devletçilik, halkçılık, cumhuriyetçilik vb. ilkeler benimsenmiş olmasına rağmen, toplumun farklı kesimlerinde bu ilkelerin toplumsal dinamiklerden dolayı tam olarak kabul göremediği işlenir. Düşünsel ve bilinçsel olarak bu ilkeleri benimsemeye hazır olmayan toplumun görünüşte çağdaş fakat diplerde hâlâ din-tarım toplumu normlarını benimsediği gerçekçi uygulamaların ışığında okura yansıtılır.

KIZLARI OKUTACAĞIZ

Kişiler

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve el-öyküsel anlatıcısı yazarın sözcülüğünü yapar.

Detaylı Olay Örgüsü

Eğitimde Kız-Erkek Ayrımı Tanzimat, Meşrutiyet ve Cumhuriyet gibi rejimlerin deneyimlenmiş olmasına rağmen 1950'li yıllarda kız-erkek ayrımı yapılmaya devam edilmektedir. Sinemaların kız-erkek olarak ayrılmasından sonra okullar da aynı şekilde cinsiyete göre ayrılır. Ünlü kolejlerde bile öğrenciler cinsiyetlerine göre farklı sınıflarda okurlar. Enstitülerdeyse zamanla aynı kaderi paylaşır.

Kızların Okutulmaması Çıldır'daki kızlar ilk olarak Cılavuz'a daha sonra da Beşikdüzü'ne gönderilmişlerdir. Bundan dolayı birçok kız öğrenci okulu bırakmak zorunda kalmıştır. Anlatıcı görev yaptığı beldedeki yerlilerle bu konu üzerine tartışır. Yerliler kızlarını okutmak istediğini, bu sayede hem evin hem de köyün kalkınacağını söylerler. Fakat devlet uzak yerlere okumaya giden kızlara destek olamamaktadır. Ailelerin de kızlarını okutabilecek maddi imkanları yoktur. Nüfusun yarısını oluşturan kadınların eğitim almadığı ülkeler kadınlarına eğitim verebilen ülkelerin gerisinde kalacaktır.

Temalar

Ataerkillik *Kızları Okutacağız* adlı öyküde Baykurt, yönetsel alanda demokratik tecrübelerden geçmiş olan ülkenin 1950'li yıllara gelinmiş olmasına rağmen hâlâ eğitim alanında kızların ve erkeklerin aynı sınıfta eğitim almalarının doğru olup olmadığı neden tartıştığını irdelemiştir. Güdümlü bir yazar olan Baykurt'a göre; bir ülkenin kalkınabilmesi için eğitime önem verilmesi ve kızların laik ve pozitif bir eğitim alması gerekmektedir.

SEPET HAVASI

Kişiler

Sabri Anlatının başkarakteri bir toprak ağasının oğludur. Kaymakamdır.

Koç Emo Başkarakterin hemşerisidir. Karakter özellikleri bakımından Sabri'nin tersidir.

Anlatıda yer alan diğer anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Cafer Ağa vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Sabri'nin Babasından Aldığı Hayat Dersi Köyün en büyük toprak ağalarından biri olan Kaymakam Sabri'nin babası, ırgat kullanmadan kendi toprağını kendi eker ve sürer. Parasına ve malına fazla önem veren baba oğluna, yalnızca çok çalışmanın yetmeyeceğini ve başkaları tarafından desteklenerek asıl büyümeyi gerçekleştireceğini nasihat eder. İlerleyen yaşlarda babasının ne demek istediğini anlamış olan Sabri, zenginlere ve bürokratlara dalkavukluk etmeden zenginleşemeyeceğini anlamıştır. Köylüsü Koç Emo bu şekilde başkan olmuştur.

Sabri'nin Atandığı Yerlerden Sürülmesi Kaymakam olan Sabri, görev yaptığı bölgelerdeki Koç Emoların yolsuzluklarına şahit olduğu için başka beldelere sürülmüştür. En son Kolkısa'dan sürülmüş olan Sabri Sahara'ya gelmiştir. Sahara'da üstlerinin yolsuzluklarını duymazlıktan ve görmezlikten gelmeyi planlamışsa da bunu yapamaz. Bundan dolayı başka bir yere sürülür. Yoğun kar nedeniyle kapanmış olan yolları aşarak sürüldüğü yere gider. Yerel halk ondan istifa etmesini ve bahara kadar ona bakacağını söylemiş olsa da Sabri karlı yolları aşıp yeni görev yerine gitmeye karar verir.

Temalar

Onur *Sepet Havası* adlı kısa öyküde Baykurt, devlet kurumlarında görev yapan üst kademe memurların ve unvan sahiplerinin yaptıkları yolsuzluklar ve adaletsizlikler karşısında sessiz kalmayan ve bunları gören Kaymakam Sabri'nin, bu yüzden görev aldığı her beldeden sürülmüş olması anlatılır. Doğru bildiğini yapma konusunda ısrar eden Sabri devamlı olarak sürülür. Fakat o kendi doğrularından asla vazgeçmez.

DEŞİLECEK İKİ YARA

Kişiler

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve el-öyküsel anlatıcısı yazarın sözcülüğünü yapar.

Detaylı Olay Örgüsü

Sekiz Adamın Göçü Oruçayı yönünden gelen sekiz adam sırtlarında heybeleriyle anlatıcının önünden geçip gider. Sekiz adamın yüz ifadelerinden oldukça yorgun ve tükenmiş oldukları anlaşılır. Anlatıcı günlerdir aynı manzarayla karşılaşmaktadır. Piklop köyünde toprağını ağalara kaptıran köylüler gruplar halinde bölgeyi terk etmektedir. Anlatıcı onların ilerleyişlerini gözden kaybolana kadar izler.

Toprak Yasası'nın Kabul Edilmemesi ve Tarımda Makineleşme Cumhuriyetin ilanından itibaren Toprak Yasası'nın mecliste bir türlü kabul edilmemiş olmasından dolayı topraksız köylüler ağaların baskıları nedeniyle memleketlerini terk etmek zorunda kalırlar. Siyasilerle iş birliği halinde olan toprak sahipleri yasanın meclisten geçmemesi hatta hiç görüşülmemesi için ellerinden geleni yapmışlardır. Toprak Yasası, seçim dönemlerinde siyasi partilerin halka sunduğu bir vaatten ibaret kalır. Tarımda makineleşmenin başlamasıyla birlikte topraksız köylü işsiz kalır ve göç etmek zorunda kalır.

Temalar

Açgözlülük *Deşilecek İki Yara* adlı öyküde Baykurt, yıllar boyunca Toprak Yasası'nın mecliste kabul edilmeyişi ve tarımda makineleşmenin artması nedeniyle memleketlerinden göç etmek zorunda kalan topraksız köylünün dramı anlatılır. Oruçayı ve Piklop köylerindeki topraksız ırgatlar iş bulamadıkları için umutsuzca memleketlerini terk etmek zorunda kalırlar.

HARİTAMIZDA BİR NOKTACIK: ÇAĞLAYAN KÖYÜ

Kişiler

Anlatıcı (Açık/Sorumlu) Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısı yazarın sözcüsüdür. Öğretmen olan Ali Osman'la aynı mesleği yapmaktadır. Kişilik özellikleri bakımından idealist bir öğretmen tiplmesi gibi görünen anlatıcı en ücra yerlerdeki köylere seve seve gider. İnsanların sorunlarını dinlere ve onlara çözüm bulmaya çalışır. Başkalarının dertlerini kendine dert edinir. Gelişimden ve ilerlemeden yanadır. Ülkesinin gelişmesi için elini taşın altına koyup sorumluluk alır.

Eleştirel "Çağlayan'da değil ama, çevre köylerde, tâ Cenevizlilerden kalma yapılar; Osmanlıdan kalma kaleler, zindanlar, Bey mezarları gördüm. Belki biz Çağlayan köyünü, bu hiçbiri yoksullara yaramayan işlerden daha önce bıraktık, daha önce unuttuk. Belki doğuşundan, belki kuruluşundan hiç haberimiz olmadı. Çağlayan çok eski!" (Baykurt 2018, 102).

Cesur "Habib'in Uşaklar eşkiya gibi köyde!" "Durmayın, yürüyün!" dedim. Yürüdüler. Yürüyün dedikten sonra aklıma geldi, dönüp o körpe kıza seslendim: "Dur biraz! Adın ne?" (Baykurt 2018, 105).

Sorumlu "Kurtarmalı bunları! Değiştirmeli yaşamlarını! Hiç gün, hiç yıl, hiç ay ziyan etmeden, gencini kocasını, erkeğini, dişisini okutmalı! Hallerini görerseniz siz de aynı şeyi söylersiniz. Başka yolu yok dersiniz. Uyarmalı dersiniz..." (Baykurt 2018, 108).

Duyarlı "Kafamda hep o Emine! Gidiyorum, gidemiyorum. Emine'yi düşünmeden edemiyorum... Diyorum ki: "Hemen Emine'yi kurtarmalı! Emine'yi cahillikten, cahillerin elinden; anasını babasını darlıktan kurtarmalı!" (Baykurt 2018, 108).

Bilinçli "Ve dört yaşındaki bir çocuğun kafasına, yeni Türkiye ülküsüyle asla bağdaşmayacak dogmalar, boy boy dolduracak. Bundan sonra o çocuk ilkokula gelsin de kurtulsun, ilkokula gelsin de adam olsun! Konuştuğu zaman tepesine çubuk yiyen, güldüğü zaman azarlanan, hiç ileride tutuksuz konuşur mu, hiç ileride güler yüzlü olur mu?" (Baykurt 2018, 137).

Ali Osman Anlatıcının arkadaşıdır. Öğretmendir.

Habib Toprak sahibidir. Ese'yle anlaşmazlığa düşer.

Ese Toprak sahibidir. Habib'le anlaşmazlığa düşer.

Emine Habib'in torunudur. Öğrencidir.

Alim Rabat'ın köylüsüdür.

Mürsel Çağlayan'da öğretmendir.

Engin Çağlayan'da kadın öğretmendir.

Zekeriya Çağlayan'da doktordur.

Hilmi Akaltın Öğrencidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Çağlayan Köyü Yolunda Meslektaşı Ali Osman'la birlikte ulaşımı oldukça zor olan Çağlayan köyüne doğru tek bir atla yola çıkan anlatıcıya memur dostları bunun çılgınlık olduğunu söyler. At üstünde dönüşümlü olarak ilerleyen ikili Adamlı'da Habib'in oğullarıyla ve Ese'ninkilerle karşılaşır. İki aile toprağı paylaşamadıkları için tartışmış ve tartışma şiddetli kavgaya dönüşmüştür. At üzerindeki küçük Emine'yi gören anlatıcı, şahit olduğu baltalı kavgadan dolayı onun travma geçirdiğini düşünür ve okula gidemediği için üzülür. Rabat'ta Alim'le karşılaşır. Aşılan yollarda birçok öküz uçurumdan geçmiştir. Ali Osman Alim'e yolları neden düzeltmediklerini ve daha iyi bir hale getirmediklerini sorar. Devlet emir vermediği sürece yolu yapmanın doğru olmayacağını söyler. Yapılan köprüler de her kış taşan derelerden dolayı yıkılmaktadır.

Çağlayan Köyünde Çağlayan'a varılmasıyla birlikte iki öğretmeni diğer meslektaşları ve bir karşılama alayı karşılar. Öğretmen Mürsel ve Engin bölgede eğitim yapmanın zorluklarından bahsederler. Çocukların okuyabilecekleri tam teşekkül bir okul yoktur ve öğrencilerin okula getirilmesi oldukça zordur. Buna rağmen Dr. Zekeriya Çağlayan'da okumayı başarabilmiş nadir kişilerdendir. İzmir'deki bir fabrikada çalışıp tıp fakültesini bitirmiş ve doktor olarak köyüne geri dönmüştür. Askerden döndükten sonra köyünde çalışmaya devam edecek olması anlatıcıyı memnun eder. Yerel halk köyün kalkınamamasının tek sebebi olarak Halk Partisi'ne oy vermiş olmalarını gösterirler. Bundan dolayı iktidarda olan Demokrat Parti köye yatırım yapmamaktadır. Köydeki derme çatma camilerde çocuklar zorbalıkla dini eğitim almaktadırlar. Ortaokula gidebilen öğrenci sayısı oldukça azdır. Zira ne devletin ne de ailelerin çocukları okutabilecek maddi güçleri yoktur. Dönüş yolunda Hilmi'yle karşılaşan anlatıcı, onun gibi birçok çocuğun maddi imkansızlıklardan dolayı okuyamadığını düşünür. Bundan dolayı bölgede yaşayan halk yavaş yavaş Samsun'a göç eder.

Temalar

Ataerkillik *Haritamızda Bir Noktacık: Çağlayan Köyü* adlı öyküde Baykurt'un, öğretmenlik yaptığı yıllarda bulunduğu bölgedeki köylerden birinde yaşadıklarından esinlenerek bu öyküyü kaleme almıştır. Çağlayan köyü her açıdan oldukça geri bir beldedir. Köyün yolların hayvanların bile ilerleyemeyeceği kadar kötüdür. Her kış mevsiminde dere yataklarının taşmasından dolayı seller olur. Maddi imkansızlıklardan dolayı çocuklar okula gidip eğitim alamazlar. Toprak kavgaları bütün şiddetiyle devam etmektedir. İnsanlar gelişime açık olsalar da koşullar buna müsaade etmemektedir.

NACI'NİN GÜZEL İŞİ

Kişiler

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısı yazarın sözcülüğünü yapar.

Naci Gazi Eğitim Enstitüsü'nden mezundur. Erzincan Lisesi'nde resim öğretmenidir.

Detaylı Olay Örgüsü

Anlatıcının Erzincan Lisesi'ne Gitmesi Bir arkadaşıyla birlikte Erzincan Lisesi'ndeki öğretmeni ziyarete gitmesi istenen anlatıcı, dostlarının ısrarı üzerine adı belirtilen okula gider. Lisede görülmesi

istenen kişi Naci'dir. Naci anlatıcının Gazi Eğitim Enstitüsü'nden bağlama alan bir arkadaşıdır. Lisede resim retmenliği yapmaktadır.

Anlatıcının ğrencilerin Yaptığı Tufan Adlı alışmasını Görmesi ğrencilerin resim çalışmalarına göz gezdiren anlatıcı, onların sürekli gerçek olayları, toplumsal manzaraları ve doğayı resmettiklerini görür. Tufan adlı bir resim çalışmasının büyüklüğü anlatıcayı hayrete düşürür. Zira bu çalışma birkaç öğrencinin bir arada çalışmasıyla meydana gelmiş ve parçalar halinde yapılmıştır. Öğrenciler bir araya gelerek kolektif çalışmalar ortaya koyabilirken büyükler ufak çıkar çatışmaları nedeniyle birbirlerini yemektedirler. Öğretmen Naci ve birlikte çalışan öğrenciler anlatıcıya geleceğe dair umut verir.

Temalar

Arkadaşlık *Naci'nin Güzel İşi* adlı öyküde Baykurt, Erzincan Lisesi'nde ziyaret ettiği meslektaş arkadaşının öğrencileri tarafından yapılmış Tufan adlı bir çalışmayı görmesi üzerine geleceğe umutla bakar. Çocukların birlikte yaptığı resim çalışması üzerinden yardımlaşmanın, dayanışmanın ve işi bölümünün ne kadar önemli olduğu üzerinde durulur.

AKIP GİDEN ZAMANLAR

Kişiler

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısı yazarın sözcülüğünü yapar.

İhsan Güven Lise mezunudur. Kendine ait kamyonlarla taşımacılık yapar. Anlatıcının arkadaşıdır.

Detaylı Olay rgs

İhsan Güven'in Fırsatılığı Kars Lisesi'nden mezun olduktan sonra kendi işini yapmaya başlamış olan İhsan Güven kardeşleriyle birlikte kamyon satın almış ve taşımacılık yapmaya başlamıştır. İki kamyonla işe başlanır. Müşterinin istediği her şey taşınabilir. Anlatıcının "Yangeldimcilik" adlı öyküsünü okumuş olan İhsan Güven, Oblomov'u tamamen kendisine benzettiğini ve onun gibi sabahları çok zor uyandığını söyler. Anlatıcı tarafından takip edildiğini bile düşünür.

Umursamazlar Topluluğu Birlikte şehir kulübüne giden ikili; bürokratların, memurların, beyaz yakalıların ve işverenlerin kendi aralarında sohbet edip çeşitli oyunlar oynadıklarını görürler. Kendileri de oturup oyun oynamaya başlarlar. Kulüpteki kişiler arasındaki konuşmalar oldukça gereksiz ve konular mesnetsizdir. İnsanlar burada zamanın nasıl geçtiğini anlamaz.

Temalar

Toplumsal Sınıf *Akıp Giden Zamanlar* adlı öyküde Baykurt, Türk toplumunu oluşturan sınıflardan birinin özel bir durumuna ayna tutar. st kademeli memurlar, bürokratlar ve işverenler işi birliği halinde olan sınıfı temsil ederler. Bu sınıf genel olarak parayla para kazandığından dolayı emeğine bağlı değildir. Bundan dolayı boşa harcayacak zamanları oldukça çoktur. Fakat yazar, orta ve st sınıfın topluma hizmet etmek için kullanılacak zamanını tamamen boşa harcamasını eleştirir.

KONYALI KIZ

Kişiler

Konyalı kız Gelinin grmcesidir.

Gelin Trendeki yolculardan biridir. Anlatıcıyla diyaloga girer.

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel anlatıcısı yazarın sözcülüğünü yapar.

Detaylı Olay rgs

Anlatıcının Tren Seyahati Trenle seyahat eden anlatıcı, kendisi gibi yolculuk yapan kişileri gözlemler. Bu kişilerin çoğu köylüdür. Ulukışla'yı geçtikten sonra anlatıcı, Kayseri'den trene binen bir yolcuyla sohbet eder. Ondan yaşadığı yerin coğrafyası ve toplumuyla ilgili bilgiler alır.

Anlatıcının Konyalı İki Kadınla Tanışması Adana'da trene binen gelinle görümcenin yanında hiç erkek olmaması anlatıcıyı şaşırtır. İkili anlatıcıyla sohbet etmeye başlar. Gelinin eşi İskenderun'da karayollarında çalışmaktadır. Onun Konya'ya tayin olması beklenmektedir. Görümce onun hiç gelmemesini diler. Zira İskenderun'da deniz vardır. Başlarında erkek olmadan ve rahat kıyafetlerle seyahat eden kadın karakterler Konya'ya yaklaştıkça çarşafalarını giymeye başlarlar. Konya'da birçok aydın yaşıyor olsa da yobazların sayısı da az değildir. Konya'ya varılmasıyla birlikte kara çarşaflarıyla trenden inen kadınlar anlatıcıya birer muşamba gibi görünür.

Temalar

Ataerkillik *Konyalı Kız* adlı öyküde Baykurt, bir tren yolculuğu sırasında tanıştığı Konyalı iki kadının sosyal durumları ve toplum içindeki tavırları üzerinden ataerkil düzeni eleştirir. Memleketlerinden uzakken daha özgür hareket edebilen kadın karakterler, memleketlerine yaklaştıkça oranın inançları ve geleneklerine ayak uydurmak zorunda kalırlar.

AKKARANFİL

Kişiler

Çerkeşli İbrahim Anlatının başkarakteridir. Kurtuluş'taki bir gecekondu mahallesinde yaşar.

Çerkeşli İbrahim'in karısı Başkarakterin eşidir.

Anlatıcı Anlatının dış-öyküsel anlatıcısı yazarın sözcülüğünü yapar.

Detaylı Olay Örgüsü

Gecekondu Mahallesinin Genel Durumu Ankara'nın Kurtuluş semtindeki tepeden doğuya bakıldığında Çerkeşli İbrahim'in evi görünür. Gecekondu mahallesindeki evlerde mutfak, tuvalet ve yeterince oda yoktur. Suysa oldukça uzaktan taşınarak evlere getirilir. Oldukça küçük hanelerde yaşayan ailelerin nüfusları oldukça fazladır.

Çerkeşli İbrahim ve Ailesinin Gecekonduya Ekleme Yapması Geniş ailesiyle birlikte küçük bir gecekonduya yaşayan Çerkeşli İbrahim'in eşi ve çocuklarının yanı sıra gelini sürekli doğum yapmaktadır. Tek bir odada sekiz kişi kalmaktadır. Gecekonduya ekleme yapmaya karar veren aile üyeleri geceleri çalışmalara başlar. Fakat sabah saatlerinde yıkım ekipleri tarafından yapı yıkılır. Üçüncü denemede sabah olmadan evi tamamlamaya karar veren aile üyeleri canhıraş bir şekilde çalışırlar. Sabah vakitlerinde evin yapımı tamamlanır ve sanki eve yıllardır oturuluyormuş havası verilir. Bunun üzerine yıkım ekipleri eve dokunmadan geri dönerler. Aile üyeleri amaçlarına ulaşır.

Temalar

Aile *Akkaranfil* adlı öyküde Baykurt, Ankara'nın Kurtuluş semtinde bulunan bir gecekondu mahallesinde ikamet eden insanların yaşadıkları zorluklara değinir. Kalabalık bir nüfusu olan ve yoksulluk içinde yaşayan Çerkeşli ailesi evlerini büyütebilmek için düzenle ve onun koruyucularıyla mücadele verir. Ev büyütüldükten sonra pencerelere akkaranfiller koyulur. Yazar bu mahalleye akkaranfil mahallesi adını verir.

YOLUMUZUN YOKUŞU

Kişiler

Veysel Arseven Anlatının başkarakteridir. Müzik öğretmenliği yapmaktadır.

Doğan Bey Erzincan Lisesi'nde müzik öğretmenidir.

Ahmet Nüfuslu tanıdıkları olan bir öğrencidir.

Anlatıcı Dış-öyküsel anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapar.

Detaylı Olay Örgüsü

Öğretmen Veysel'in Sürgün Edilmesi Sivas'ta müzik öğretmenliği yapan Veysel Arseven düzenlediği etkinlikler ve etkin kişiliğiyle daima anlatıcıyı etkilemiştir. Sivas'ta küçük bir orkestra bile kurmayı başarmış olan Veysel, düşünceleri ve bazı söylemleri nedeniyle sürekli sürgün edilir. En sonunda Erzincan iline sürülen Veysel orada göreve başlar.

Veysel'in Mesleği Bırakışı Veysel'in göreve başladığı okuldan daha önce Öğretmen Doğan sürgün edilmiştir. Nüfuslu bir dayısı olan Ahmet Öğretmen Doğan'ı okuldan sürgün ettirmiştir. Öğretmenlik gururunu çiğnetmeyen Veysel bir süre sonra yeniden sürgün edilir. Neden sürgün edildiğini müdüre, müsteşara ve bakana sorsa da kimseden yanıt alamaz. En sonunda Veysel mesleğinden istifa eder. Kemanını bir daha kullanamayacağı düşüncesi onu çok üzer.

Temalar

Samimiyetsizlik *Yolumuzun Yokuşu* adlı öyküde Baykurt, Veysel Arseven adındaki idealist ve çalışkan bir öğretmenin mesnetsiz gerekçelerle nasıl sürgün edildiği ve mesleğini bırakmak zorunda kaldığı anlatılır. Devlet kurumlarının ve bürokratların işini doğru bir şekilde yapan memurları mükafatlandırmadığı gibi aksine nüfuslu tanıdıkları olan kişilerin şikayetleri üzerine onların mesleklerinden soğutuldukları vurgulanır.

CILAVUZ'U KUŞATANLAR

Kişiler

Anlatıcı Dış-öyküsel anlatıcı yazarın sözcülüğünü yapmaktadır.

Detaylı Olay Örgüsü

Öğrenci Alım Sisteminin Değişmesi Eğitimi yaygınlaştırmak adına köy okullarına şehirli çocukların da alınmasına yönelik karar alınır. Köy okullarına %25 oranında şehirli, %75 oranında da köylü alınmasına karar verilir. Kars'tan Ardahan'a doğru uzanan yolun üzeri birçok meslek okulunun açıldığı ve sonra kapatıldığı yerdir. Şehirde eğitimine devam edememiş olan öğrenciler köylere gelerek şehirli kontenjanını doldurup mezun olurlar. Fakat onlara ayrılan yüzdeler oran nedeniyle bazı köylü çocukları boşta kalır.

Şehirli Öğrencilerin Köy Okullarına Kabul Edilme Çabaları Çocuklarının eğitimlerini tamamlama ve öğretmen olabilme hayallerini gerçekleştirmek için Şavşat'ta yaşayan birçok aile Cılavuz'a gelip çocuklarının okula kabul edilmesi için öğretmenlere ve müdürlere yalvarırlar. Nüfuslu tanıdıkları olan kişiler onlardan ricada bulunarak çocuklarını okula aldirmaya çalışırlar. Bazı aileler bölgeye çadırla yerleşerek günlerce okuldaki öğretmenlerin peşinde koşarlar.

Temalar

Görünüş *Cılavuz'u Kuşatanlar* adlı öyküde Baykurt, köy okullarına şehirli öğrencilerin de kabul edilmeye başlamasıyla birlikte yaşanan haksızlıklara değinilir. Şehirdeki okullarda başarısız olan öğrenciler köy okullarına gelerek okulu bitirip diploma almaya çalışırlar. Köy okullarında şehirli öğrenciler için açılan kontenjanla birlikte bazı köylü çocuklar açıkta kalır ve eğitimlerine devam edemezler.

KOCA TONGUÇ

Kişiler

Tonguç Köy enstitülerinin fikir babalarından biridir. Anlatının başkahramanıdır.

Anlatıcı Anlatının dış-öyküsel anlatıcısı yazarın sözcülüğünü yapar.

Diğer anlatı kişilerinin isimleri şunlardır: Turgut, Kadın öğretmen vd.

Detaylı Olay Örgüsü

Tonguç'un Enstitüleri Köyde yaşayan yoksul bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelmiş olan Tonguç, görünüşü ve davranışlarıyla her zaman başkalarının güvenini kazanmıştır. Zor şartlarda okul okuyup bitirdikten sonra resim öğretmeni olarak mesleğe başlamış ve daha sonra yirmi bir köy enstitüsünün kurulmasına öncülük etmiştir. Tonguç sayesinde Türk eğitim sistemi bütün dünyayı kendisine özendirecek yeni bir evreye geçmiştir. Uygulama ve kuram aynı anda öğrencilere aşılanır.

Enstitülerin Gelişimi ve Sonu Avrupa'dan gelen misafirleriyle birlikte Ege'deki enstitüleri gezmeye başlayan Tonguç, oradan mezun olan kişilerin öğretmenlik yapmaya başladığını, çoğunun enstitüde kalarak köylülerle birlikte ürettiğini görür. Enstitülerde tomurcuklanıp yeşeren refah her geçen gün köylere de yayılır. Tonguç Türkiye'nin diğer illerindeki enstitüleri de ziyaret eder. Fakat onun ölümünün ardından birçok devlet uzaya gitme yarışına girmişken Tonguç'un ülkesinde eğitim sistemi ciddi sorunlar yaşamaya başlamıştır.

Temalar

Anılar *Koca Tonguç* adlı kısa öyküde Baykurt, köy enstitülerinin fikir babalarından ve kurucularından olan İsmail Hakkı Tonguç'u onurlandırmaktadır. Onun kurmuş olduğu köy enstitüleri sayesinde Türkiye'de eğitim alanında büyük bir eksiklik giderilmiş ve eğitim sisteminde devrimci bir adım atılmıştır. Tonguç öldükten yıllar sonra eğitim sistemi her geçen daha kötüye gitmiş ve köhnemiştir.

ÖRDEKHANE

Kişiler

Arkadaş (Kapalı/Duygusal) Anlatının başkarakteri olan anlatıcının arkadaşı, çocukluk dönemlerinden itibaren bir rahatsızlıktan şikayetçidir. İlerleyen yaşı ve yanlış tedaviler nedeniyle hastalığı şiddetlenir. Ankara'da görev yapan anlatıcının yanına gelerek tedavi olmak ister. Fakat hastanede görev yapan doktorların umursamazlığı ve fırsatçılığı karşısında hakkını aramaz. Sağlığına kavuşabilmek için kendisinden istenen şeylere boyun eğer. Yapılan yolsuzluklara ve haksızlıklara oldukça aşınadır.

Dostane Anlatıcıya karşı oldukça sıcakkanlıdır: "Yahu, durmadan seni arıyorum! Bir iki arızam var, hastane doktorlarından tanıdığın varsa götür, beni onarttır!" (Baykurt 2018, 242).

Mantıklı "Tanidik olmayınca, iş görülmez ki!" dedi. "Gidip başkasını bari bulalım! Oysa ben sana güveniyordum!" (Baykurt 2018, 242).

Kurnaz "Yahu bir konuşuruz, ne var konuşmada? Dur, onu buraya çağıralım. Hem bari bak, benim politikacı tanıdıklarım da var, bir kart alıp gittik mi, kapılar açılır. Hastanın selâmeti söz konusu burda... Sen karışma..." (Baykurt 2018, 246).

Öfkeli Kendisiyle ilgilenmeyen doktora öfkelenir: "Anasını satayım ilâcının, denemesinin! Kaçını denedim böyle böyle!" (Baykurt 2018, 245).

Anlatıcı Anlatının ben-öyküsel ve dış-öyküsel anlatıcısı yazarın sözcülüğünü yapar.

Doktor Arkadaşı muayene ve ameliyat eden karakterdir.

Stajyer Arkadaşın hastanede çalışan bir tanıdığıdır.

Detaylı Olay Örgüsü

Arkadaşın Rahatsızlığının Ciddileşmesi Çocukluğundan beri tanısı koyulmamış bir rahatsızlık çeken arkadaş tarafından anlatıcı Ankara'da ziyaret edilir. Çocukluk yıllarında ve askerde çevresinden dinlediklerini yapmış olan karakterin son günlerde sağlığı daha da bozulmuştur. Yaşadığı yerdeki doktorların tecrübesine ve bilgi birikimine güvenmediği için Ankara'ya gelir. Anlatıcı arkadaş için hastaneden randevu alır. Randevu günü birlikte hastaneye giderler.

Arkadaşın Tedavi Olma Süreci Saatin 10:00 olmasıyla birlikte doktorlar gelir ve ikili doktorun odasına çağrılır. Doktor hastanın şikayetlerini dinlemeden röntgen çekilmesini ister. Röntgen çekilir. Fakat ilk röntgenin bozuk çıkmasından dolayı ikinci röntgen çekilir. İkili çekilen röntgeni doktora götürür. Doktor röntgene göz ucuyla bakar ve bir reçete yazıp hastayı gönderir. Daha önce bütün ilaçları kullanmış olan ve ameliyat edilmesi gereken arkadaş doktorlara ve sağlık sistemine lanet eder. Bir stajyer dostundan yardım istemeye karar veren arkadaş, doktorların muayenehanelerinin olduğunu, bunlara ördekhane dendiğini ve buralardan randevu alıp para vermeden ameliyat olamayacağını öğrenir. Arkadaş ördekhane muayene olduktan sonra boş yatak bulur ve ameliyat olur. Avrupa'da sağlık sistemi tamamen devletin elindedir. Doktorlar günde dört hastaya bakar ve onların rahatsızlıkları hakkında detaylı bir dokümantasyon yapılır.

Temalar

Sahtekârlık Ördekhane adlı öyküde Baykurt, Türkiye'deki sağlık sisteminin köhnemiş durumuna ve hastaların çaresizliğini maddi kazanç elde etme fırsatına çevirmiş olan doktorlara değinir. Çocukluğundan beri yaşadığı rahatsızlığın şiddetlenmesi üzerine arkadaş, büyük şehirdeki doktorların tecrübesine ve bilgi birikimine güvenerek Ankara'ya gelir. Fakat arkadaş ördekhane adı verilen özel muayenehanelerde doktora para kazandırdıktan sonra hastanede boş yatak bulup ameliyat olabilir.

Kaynakça

Baykurt, Fakir. *Efkâr Tepesi*. 8. İstanbul, Beyoğlu: Literatür Yayınları, 2018.

Yanardağ, Mehmet Fetih. *Fakir Baykurt'un Hikâye ve Romanlarının Tema ve Yapısı Üzerine Bir İnceleme*. Doktora Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2005.

Yanardağ, Mehmet Fetih. «*Fakir Baykurt'un Hikâyelerinde Tema*.» Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2007: 227-263.